

JAN KOCHANOWSKI

Tren XVII

JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren XVII¹

Pańska ręka mię dotknęła,
Wszystkę mi radość odjęła.
Ledwie w sobie czuję duszę²
I tę podobno dać muszę³.

Lubo⁴ wstając, gore jaśnie⁵,
Lubo padnąc, słońce gaśnie⁶,
Mnie jednak serce boli,
A nigdy się nie utoli⁷.

Oczu nigdy nie osuszę
I tak wiecznie płakać muszę.
Muszę płakać; o mój Boże,
Kto się przed Tobą skryć może?

Próżno⁸ morzem nie pływamy,
Próżno w bitwach nie bywamy:
Ugodzi nieszczęście wszędzie,
Choć podobieństwa⁹ nie będzie.

Wiódłem¹⁰ swój żywot tak skromnie,
Ze ledwie kto wiedział o mnie,
A zazdrość i złe przygody
Nie miały mi w co dać szkody¹¹.

Lecz Pan, który gdzie tknąć¹² widzi,
A z przestrogi¹³ ludzkiej szydzi,
Zadał mi raz¹⁴ tym znaczniejszy¹⁵,
Czymem już był bezpieczniejszy¹⁶.

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²*Ledwie (...)* czuję duszę — ledwie żyję. [przypis redakcyjny]

³*i tę [duszę] oddać muszę* — muszę oddać życie, umrzeć. [przypis redakcyjny]

⁴*Lubo (...)* lubo — Czy (...) czy. [przypis redakcyjny]

⁵*gore jasnie* — jasno goreje, płonie, świeci. [przypis redakcyjny]

⁶*padnąc (...)* gaśnie — gaśnie zapadając (za horyzont), zachodząc. [przypis redakcyjny]

⁷*utolić* (tu forma 3 os. lp cz. przysz.: utoli) — utulić, ukoić. [przypis redakcyjny]

⁸*próżno* — na próżno. [przypis redakcyjny]

⁹*podobieństwo** — możliwość, prawdopodobieństwo. [przypis redakcyjny]

¹⁰*wiódłem* — wiodłem. [przypis redakcyjny]

¹¹*nie miały mi w co dać szkody* — nie miały powodu, by mi uczynić szkodę. [przypis redakcyjny]

¹²*tknąć* — doświadczyć. [przypis redakcyjny]

¹³*przestrogi** — ostrożności. [przypis redakcyjny]

¹⁴*raz* — cios (por. razić, otrzymywać razy). [przypis redakcyjny]

¹⁵*znaczniejszy* — większy, dotkliwszy. [przypis redakcyjny]

¹⁶*Czymem już był bezpieczniejszy* — im bardziej czulem się bezpieczny. [przypis redakcyjny]

A rozum, który w swobodzie¹⁷
Umiał mówić o przygodzie,
Dziś ledwie sam wie o sobie:
Tak mię podparł w mej chorobie.

Czasem by się chciał poprawić,
A mnie ciężkiej troski zbawić,
Ale gdy siędzie na wadze,
Żalu ruszyć nie ma władze¹⁸.

Próżne to ludzkie wywody,
Żeby szkodą nie zwać szkody;
A kto się w nieszczęściu śmieje,
Ja bych tak rzekł, że szaleje.

Kto zaś na płacz lekkość wkłada¹⁹,
Słyszę dobrze, co powiada,
Lecz się tym żal nie hamuje²⁰,
Owszem, więtszy przystępuje.

Bo mając zranioną duszę,
Rad i nierad płakać muszę;
Co snać nie cześć, to ku szkodzie
I zelżywość²¹ serce bodzie.

Lekarstwo to, prze Bóg żywy²²,
Ciężkie na umysł troskliwy²³;
Kto przyjaciel zdrowia mego,
Wynajdzi²⁴ co wolniejszego²⁵.

A ja zatym lży niech leję,
Bom stracił wszystkę nadzieję,
By mnie rozum miał ratować,
Bóg sam mocen²⁶ to hamować.

¹⁷w swobodzie — gdy był wolny (swobodny) od trosk i cierpień. [przypis redakcyjny]

¹⁸gdy siędzie na wadze (...) ma władze — gdy żal i rozum umieścimy na szalach wagi, rozum nie przeważy. [przypis redakcyjny]

¹⁹na płacz lekkość wkłada — lekceważy płacz. [przypis redakcyjny]

²⁰się (...) żal nie hamuje — żal nie zmniejsza się. [przypis redakcyjny]

²¹nie cześć, zelżywość — despekt, dyshonor. [przypis redakcyjny]

²²prze Bóg żywy — przez Boga żywego, na Boga żywego. [przypis redakcyjny]

²³troskliwy* — strapiiony, zatroskany, ten, który ma wiele trosk. [przypis redakcyjny]

²⁴wynajdzi (starop.; daw. forma W. lp) — wynajdź. [przypis redakcyjny]

²⁵wolniejszy — łagodniejszy, lepszy. [przypis redakcyjny]

²⁶mocen — ma moc, siłę. [przypis redakcyjny]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-xvii>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Okładka na podstawie: [slightly everything@Flickr](mailto:slightlyeverything@Flickr), CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Pomóż uwolnić konkretną książkę, wspierając zbiórkę na stronie wolnelektury.pl.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły](#) na stronie Fundacji.